

Avspänning och krigshot

När det svenska försvarsbeslutet togs 1972, talades i riksdagen åtskilligt om pågående avspänning i världen. Ett drygt år har gått. Det nya året 1974 börjar mitt under ett krig, som drabbat Europa på ett oväntat sätt.

Kriget mellan Israel och Egypten-Syrien avbröts då de senare stod inför ett ohjälpligt militärt nederlag. USA förmedlade stilleståndet. Det bör för framtiden noteras, vilken obetydlig roll som FN och dess generalsekreterare spelade i sammanhanget. Arabsidan böjde sig för nödvändigheten. I stället inledde arabländerna en ekonomisk krigföring — oljekrisen — mot USA och dess bundsförvant Japan och mot hela Västeuropa för att pressa fram en isolering av Israel.

Att krisen skärpt förhållandet mellan de båda supermakterna USA och Sovjetunionen är påtagligt. USA kan inte utan vidare ge upp ett fortsatt stöd åt Israel. Vidare kan USA ej vika för vilka påtryckningar som helst. En militär ockupation av arabiska oljefält är utesluten, men vissa arabländer, däribland Saudiarabien, är beroende av livsmedelsimport från USA. Men av flera skäl är en ekonomisk motkrigföring en tvivelaktig åtgärd; oljekrisen kan snarare bli förlängd.

Sovjetunionen har sina intressen att bevaka i arabstaterna. Dessa har fått betydande rysk hjälp. Ryska robotar sköt ned en tredjedel av det israeliska flyget och höll nästan på att avgöra kriget. Moskva måste nu fortsätta sitt stöd. Någon utvidgning av ryska oljeleveranser ens till de skandinaviska länderna, som verkligen inte

är engagerade i Mellanöstern, kommer inte att ske; det är realistiskt att räkna med en minskning. Vid ekonomiska repressalier mot arabstaterna kan Sovjetunionen, tack vare 1973 års goda skörd, i värsta fall rycka hjälpande in.

I värsta fall — ty vad Sovjetunionen bättre behöver är att fylla på sina efter flera missväxtår tomma spannmålslager. Armén måste kräva detta. Den behöver ha basen säkrad, medan Sovjetunionen allt mera utvidgar sin militära närvaro i världen.

När Israelkriget avslutats, kommer Sovjetunionen att ha sin ställning säkrad i Medelhavet. Ingen egyptisk president kan en gång till skicka hem ryska "experter" som president Sadat gjorde 1972. Tvärtom kommer den ryska flottan att på allvar slå sig ned i Alexandria. Men Medelhavet är blott en bit på vägen. I slutet av förra året började ryska flygplan regelbundet avspana även Sydatlanten, från en bas i Guinea på Afrikas västkust. Detta, jämte en ständig flottstyrka i Indiska Oceanen och patrullerande u-båtar utanför USA:s kuster, visar till vilka avlägsna områden av världen Sovjetunionen dirigerar militära styrkor — i fredstid.

I Svensk Tidskrift har många gånger understrukits, att Sovjetunionen inte hotar med krig. Däremot rustar Sovjetunionen för krig. I fråga om sofistikerade vapensystem ligger ryssarna i dag på vissa områden före amerikanerna. Deras intresse för balanserade styrkereduceringar, varom förhandlingar pågått i Wien förra året, är också onekligen begränsat.

Orsaken härtill är väl, att Sovjetunionen visserligen hyllar den fredliga samexistensens princip men att Moskva samtidigt menar sig ha ett speciellt ansvar, som konkret uttrycks i den s k Brezjnevdoktrinen. Denna innebär, att eftersom det kommunistiska samhällssystemet är det höga utvecklingsstadium, som människan bör eftersträva, har Sovjetunionen sig anförtrott att försvara kommunistiska landvinningar mot missledda nationalister eller mot imperialistiska framstötter. Behövs det, sker försvaret med vapen. Eftersom sådant försvar kan missförstås som angrepp — stridsvagnar som går över en gräns kan ju te sig så — måste Röda Armén vara stark nog att genom sin blotta existens avskräcka från motangrepp. Teoretiskt är detta orsaken till att Sovjetunionen skaffar sig militära stöddepunkter långt bort i Afrika. Om ett afrikanskt land övergår till den sanna kommunismen, måste det kunna räkna med att få militär hjälp om dess regim hotas.

Med detta synsätt kan också spänningen mellan Moskva och Peking förklaras. Kina har genom Mao lagt sig till med en nationalkommunism. Egentligen faller Kina därmed under Brezjnevdoktrinen, och Rö-

da Armén borde ingripa. Men den munskibiten är för stor, och alltså står de militära styrkorna beredda; tillfället är ännu inte kommet. Men Mao är gammal, och tillfället kan komma redan i år. Den som då talar om avspänning i världen får ha stora skyggglappar för ögonen.

Den fredliga samexistensens princip skall inte underskattas. Den gäller alltså inte mellan kommunistiska stater, men ickekommunistiska länder får en viss garanti mot militära angrepp utifrån, avsedda att ändra deras regimer. Däremot skyddar den inte mot angrepp inifrån, mot undergrävande verksamhet som får stöd utifrån. I detta avseende råder, som bekant, ingen avspänning. Det land i vår närhet, som mest får känna av sådan aktivitet, är Västtyskland — sedan fredsavtalen med Östtyskland undertecknats.

Att ständigt varna för faror som kan tyckas imaginära är ingen tacksam uppgift. Men normala skyddsåtgärder mot möjligheten till angrepp utifrån och faran för angrepp inifrån är ett demokratiskt land skyldigt sig självt att vidtaga. Det finns ingen anledning att blunda för att sådana faror finns: det är avspänningen som i dag tillhör det imaginära.